

minus uenae cauae orificio uisitur. Quod ad externam internamque attinet superficies, auriculae utique respondent. quaque exterior sinistrae superficies rugosior magis, multoque inaequalior semper occurrat. Interior autem superficies similiter atque in dextra auricula inaequalis, & foueis obrita cernitur. Substantia etiam similes sunt: uerum sinistra multo durior, ac minus in contritione distentioneque sequax uisitur. Quinetiam si illam dextrae conferas, uelut marcida exicca, taque spectabitur, adipe semper magis quam dextra exterius abundans. In connexu prorsus conueniunt, nam uti dextra uenae cauae & dextro cordis lateri secundum cauae ortum adnascitur, ita quoque sinistra dextro sui basis lateri cordis substantiae, ubi uenalis prodit arteria, conascitur: sinistro autem latere ipsi uenalis arteriae corpori. Vsu, ut suo ordine paulo post dicturi sumus, parum admodum inter se differunt. Nunc enim omnium cordis particularum, quarum iam numerum, situm, formam, connexum, substantiamque complexi fuimus, usum & functionem feriatim subiicere enitemur: id non praetereuntes, in fetibus & nuper natis animalibus auricularum molem longe maiorem ex proportionem occurrere, quam in aetate prouectioribus.

CORDIS, IPSIUSQUE HACTENUS COM

memoratarum partium functio et usus, ipsarumque constructionis ratio.

Caput XV.

Cor cuius animae sedes.

Cor irascibilis, seu uindictae honorisque concupiscibilis animae sedem esse, Hippocrati, Platoni, Galeno, & Stoicis ac Peripateticis pariter omnibus concessum fuit. Verum ad haec, Zeno, ipsiusque dogmata corroboraturus Chrysippus, Possidonius, ceteraque Stoicorum familia, & Aristoteles cum Theophrasto, reliquisque ipsius affectibus, cor principium fontemque esse uoluerit, non nunc dictae tantum irascibilis facultatis, at etiam eius quae ciborum, potuum, & uenereorum est appetitrix, quam alteratricem Aristoteles, alij uero naturalem, alij autem simpliciter concupiscibile appellare consueuerunt. Deinde etiam Stoici una cum Peripateticis rationis uim, & ut semel dicam, animae principatum in corde collocarunt, omnium id in animali functionum atque officiorum initium esse arbitrati. Quamquam interim iidem inter se decretis pugnent. Aristoteles enim, Theophrastus, ac reliqui Peripateticorum chorus, & ex Stoicis Possidonius, irascibile uim, ac concupiscibilem rationalemque unius substantiae e corde proficiscientis facultates esse asserunt, animae autem species partes uel esse inficiantur, neque eas distinguunt. Chrysippus uero Stoicorum non postremus, sicut in una substantia, ita quoque in unam facultatem & iram & cupiditatem cum ratione coegit. Athis omnibus refragat, ex diuini atque inter medicos facile primarii Hippocratis, & inter philosophos eminentissimi Platonis sententia, Galenus, quum in alijs plerisque locis, tum potissimum in noue libris quos de Hippocratis & Platonis dogmatibus inscripsit. Illis namque libris tres animae species partes uel Natura admodum inter se discrepantes docens, firmissimis atque scientiam prorsus suo ipsius suffragio facientibus demonstrationibus comprobata, iecur ciborum potuumque & uenereorum concupiscibilis animae, cerebrum autem rationalis ac principis locum esse, cor duntaxat irascibilis animae ergastulum esse concedens. Porro ne hic forsitan in aliquem *μεταβολογον*, ac nescio in quem haereticis censorem impingam, ab hac de animae speciebus earundemque sedibus disputatione prorsus abstinere. quum tot hodie, ac potissimum apud nostrates sanctissimae uerissimaeque nostrae religionis censores reperias: qui si aliquem aut de Platonis, aut Aristotelis, suorum uel interpretum, aut Galeni de anima sententiam, uel etiam inter celebrandam Anatomem (ubi haec potissimum examinanda ueniunt) mussitare audierint, ilico illum de fide ambigere, ac nescio quid de Animarum immortalitate haesitare astruunt, non perpendentes necesse esse medicis (si modo non temere ad artem accedere, neque inopportune agrotanti membro remedia applicare uoluerint) de ijs quae nos gubernant facultatibus considerare, & quot numero sint generatim, & qualis quaque sigillatim habeat, quo uel in animalis membro singulae constitutae sint, & praeter haec maxime (si modo id adipisci mente possemus) quae animae substantia essentia uel sit. Quasi uero non citra impietatem nullamque prorsus fidei labem quis de grauium illorum autorum decretis nihil proponere, aut etiam illorum rationes alijs nouis corroborare, aut friuola aliorum argumenta refellere possit: ac quasi non aliter de sanctissima, quaque accedentibus pijs operibus fide saluamur, felicitateque aeternitate hominum animae adipiscuntur, quae de his autorum dogmatibus, ac quas imbecillis & humana ratio suppetit hoc in negotio opinionibus, loquendum interrogandumque foret. Nihilominus interim de animae facultatibus, functionibus, substantia, natura, speciebus, & earum sedibus inuestigatione remissa, liberè asseremus cor facultatis, atque adeo spiritus uitalis fontem, & caloris natui sedem fomitemque existere, ac pulsum autorem esse, singulasque cordis partes illi ad calorem spiritumque spectanti usui subler

Medico de animae facultatibus ac sede considerandis.

Cui functioni omnes cordis partes famulantur.

subseruire commonstrabimus. Quis itaque cordis inuolucrum (ut singula ea serie qua earundem prius constructionem enarrauimus, persequamur) sit usus, peculiare de inuolucro Caput utique pertractauit. Deinde & cordis situs, antea commemoratus, in ipso thorace est tutissimus, & ab omnibus quae thoraci extrinsecus noxae inferre possunt remotissimus. Praeterea cor in pulmonis id suis lobis ueluti digitis quibusdam amplexantis medio ita consistit, ut aequalem prorsus ex omnibus pulmonis partibus aeris per uenolam arteriam molitur attractionem, & rursus fuliginosorum recrementorum egestionem in pulmonem tentet, & iusta etiam portione per uenalem arteriam & uenam arterialem pulmoni sanguinem porrigat. Ad haec, cor non admodum procul ab ore, per quod inspiratione perfici necessum erat, locatum, tam corporis sedem nihilominus obtinet, ex qua commodè per arteriae magnae ramos toti corpori natuum calorem, spiritumque uitalem offerre queat. Quamuis etiam, quod ad totum corpus attinet, a medijs partibus tantum superius recedat, quantum a pubis ossium coalitu distat. is enim erecti adultorum corporis exquisitissimum habetur medium, non autem umbilicus, quem Galenus cordis situm enarrant, medium adamumsum esse censebat. Insuper non omnes corporis partes sedem aequè tutam nanciscuntur, quandoquidem basis ipsa mucrone impensius occultatur, thoracisque mediam sedem magis occupat. Non enim omnes cordis partes, quum idem usus singulis haud delegatur, pari tutela indigebunt. Partes enim in basi constitutae, uasorum explantationi & exortui destinantur. Quae uero ab hac ad mucronis usque cacumen utrinque in lateribus, & anterijs posterisque habentur, cordis uentriculorum parietes censentur, atque ad uentriculos conficiendos subseruiunt. Mucro autem quodammodo processus est ualidis, ac propter cordis fibrarum hinc collectio nem copiamque, & carnis eas suffulcients amplectentisque duritiem, solidus admodum, & uelut cordis uentriculorum operculum recensetur, instar propugnaculi uniuerso cordi praefectum, adeo ut mucro securius, quam basis ipsa pectoris os anterioraque corporis accedere queat. Mucro itaque cordis portio ignobilissima & abiectissima creditur: basis uero, quoniam uasorum exortibus praeficitur, omnium est primaria: quaecumque autem inter has sunt mediae, cum uicinarum dignitate proportionem exigunt. Quae enim basi uicinijs accedunt, paulo minus habendae sunt potissimae. At quae inter has sunt mediae, quantum abscedunt ab alterutra extremitate, tantum ab earum dignitate uel deficiunt, uel accedunt. Quod porro propter basim quoque quam latam amplamque ob quatuor illorum grandium uasorum initia esse oportuit, cor non exacte rotundum effectum sit, etiam si non dicatur, omnibus manifestum esse conijcio. Quamquam Natura interim cor sphaericae figurae iniurijs innoxie ferendis omnium pertinacissima, & ceteris omnibus capaciore, adeo accedere uoluit, ut cor in maximis ipsius dilatationibus prorsus sphaericum appareat, quoadmodum in ipsius contractionibus oblongum, & pineae nucis modo productum cernitur. Neque etiam ob aliud oblongum cor esse dicimus, quam quod id in mortuis concidens, productumque semper offenditur. Si enim id in mortuis ita distentum obseruaretur, quemadmodum in uiuis sectionibus id quoties dilatatur breuius quidem, sed latius fieri spectamus, tunc merito non oblongum, sed rotundum, ac paulo minus toto sphaericum esse censeremus. Quis autem cordis substantia sit usus, in decimo Capite, quando cordis cum musculo comunitatem, & rursus differentiam prosequemur, necessariò complexi sumus, praecipue tum explicantes, cui potissimum muneri triplex fibrarum genus cordis substantiam intertexens, dein & caro has amplectens & suffulcens, praeficeretur. Ceterum uena cordis basim coronae instar cingens, & ramos per externam cordis superficiem deorsum a basi exporrigens, cordis substantiae nutrimentum suppeditat, argumentoque est, cordis substantiam potius sanguine crassiore hac uena deducto, quam tenuiori & leuiori & expurgatori quem cordis uentriculi continent, enutriri. Neque etiam hanc mihi sententiam quis disturberet, etiam si uenae coronalis ramos non penitus, sed ueluti superficietenus in cordis substantiam dispargi cõtenderet, quum tot innumeris musculis etiam uniuerso cordis corpore crassioribus uenas duntaxat ad extrinsecam superficiem adnasci sciamus, paucique admodum in uniuerso corpore sint, qui in ipsorum uentres uenas penitus disseminari permittunt. Deinde non oscitanter perpendendum praecepit uenae coronalis rami, ex basi deorsum uersus mucronem descendentes, quorum unus anterijs, alter posterius exporrigitur, uterque secundum cordis uentriculum septi ductum protensus, quasi cordis substantia his sedibus septi gratia plus alimentum requireret. Quod etiam testatur ramuli sinistro cordis lateri insigniores quam dextro exporrecti. nam quanto substantia cordis ad sinistram sinum crassior est, tanto etiam eius sedis ramuli tumidiores, frequentioresque cernuntur. Atque haec eo diligentius sunt examinanda, quo magis scholastici disputatores suis nugis distinctionem inturbare assueti, sese exercuant, num uentriculus intestinae quoque totius corporis gratia conficiunt succo, an uero sanguine enutritur: non expendentes, alia prorsus functione organum aliquod, puta uentriculum, intestina, uelicas utraque, urinarios bilisque meatus, uterum, ue-

Inuolucrum usus, Situs cordis ratio.

Lib. 2. de Decretis Hipp. & Platonis.

Omnes cordis partes non aequè dignas esse.

Formae cordis ratio.

Cordis substantia usus.

Coronalis uenae usus.